

Bir Köy Muhtarı Köyde Daha İyi Eğitim için Ne Yapabilir?

10 Köy Muhtarından
10 Örnek Uygulama

İçindekiler

Köy Okulları Değişim Ağı Derneği (KODA).....	1
Rehberin Hikayesi.....	2
Rehber: Kim, Neden Kullansın?.....	2
Nasıl Kullanabiliriz?.....	3
Örnek Uygulamalar	
Orhanlı Köyü.....	6
Saylakkaya Köyü.....	8
Şenyurt Köyü.....	10
Kozluca Köyü.....	12
Karateke Köyü.....	15
Bademli Köyü.....	17
Akdam Köyü.....	20
Toprakhisar Köyü.....	22
Gülgöze Köyü.....	24
Dikmen Köyü.....	26
Değerlendirme.....	29

Köy Okulları Değişim Ağı Derneği (KODA)

Kırsalda çocuktan başlayarak tüm topluluğa yayılacak ve kırsal kalkınmayı destekleyecek yenilikçi bir eğitim anlayışını hayata geçirmek için:

Araştırma-Geliştirme: Kırsaldaki koşullara uygun, gelişimsel ihtiyaçlara cevap veren eğitsel içerikler ve programlar geliştirir.

Öğretmenler: Kırsaldaki öğretmenlerin daha nitelikli eğitim verebilmeleri için onları eğitimler ve meslektaş toplulukları oluşturmak yoluyla güçlendirir.

Aileler: Kırsaldaki ailelerin çocuklarının eğitimlerine dair daha fazla sorumluluk almaları ve doğru ebeveynlik pratiklerini benimsemeleri için eğitimler düzenler.

Gönüllü Çalışmaları: Daha fazla kişi ve kurumun kırsal bölgelerde yaşayan gençlerin ve çocukların eğitimine katkıda bulunmasını kolaylaştırmak için çalışmalarda bulunur.

Savunuculuk: Kamuoyunda ve kamu kurumlarında çalışan kişilerin, öğretmenlerin ve politika yapıcıların kırsalda eğitime bakış açısının dönüşmesi amacıyla araştırma ve iletişim faaliyetleri yürütür.

Ve tüm bunları yaparken sürdürülebilir ve derin bir sosyal etki yaratmak için:

- Çocuğun ruhsal, fiziksel, sosyal, duygusal, bilişsel gelişimini beraber düşünerek eğitim meselesine bütünsel bakmanın,
- Çocukların ve gençlerin içinde bulunduğu ekosisteme etki etmenin,
- Onlara tüm gelişim süreçleri boyunca farklı noktalarda etki edebilmenin,
- En az sorun ve ihtiyaçlar kadar ekosistemdeki fırsatlardan da yola çıkmanın önemine inanır.

Yaptığı tüm çalışmalarda ADALET, BÜTÜNSELLİK, DAYANIŞMA, KAPSAYICILIK, SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ve TARAFSIZLIK değerlerini gözetir.

Rehberin Hikayesi

Pek çoğumuz kelime oyununu en az bir kez oynamıştır. Hiç oynamayanlar için özetlemek gerekirse, en az iki kişi gerekir oyunumuz için. Oyuna başlayan kişi bir kelime söyler ve sıra diğer kişiye geçer. Sırası gelen kişi, son duyduğu kelimeyi çağrıştıran bir kelime söyleyerek devam ettirir oyunu.

Şimdi birlikte bir pratik yapalım. İlk kelimemiz “eğitim” olsun. Bu kelimeyi duyunca aklınıza ilk ne geldi? Bir anket yapmadık ama pek çok kişinin “öğretmen” dediğini duyar gibiyiz. :) Öğretmenler, eğitim sürecinin en önemli aktörleri. Biz de KODA olarak bu durumun en yakın şahitleriyiz.

Diğer yandan özellikle pandemi döneminde yürüttüğümüz çalışmalar bize eğitim alanındaki farklı paydaşların önemini gösterdi: Her birimizin ilk öğretmenleri olan ebeveynler, alana teorik katkı sunmanın yanında öğretmenlerimizi yetiştiren akademisyenler, gerek eğitim alanındaki gönüllü çalışmalarda yer alan gerekse öğretmen olmak için eğitim gören gençler ve özellikle kırsal bölgelerde herkesin kapısını ilk çaldığı kişiler, muhtarlar!

Muhtarların kırsalda eğitim alanında yaptığı katkıların önemini somut olarak Bilgi İletişim Ağı Projesi kapsamında 81 ilden yaklaşık 3.500 muhtar ile yaptığımız telefon görüşmeleri sayesinde gördük. Muhtarların kırsalda eğitimin daha nitelikli hale gelmesi için yaptığı girişimler, bize bu çalışmaları görünür kılma konusunda ilham oldu.

Bu çalışmaları bir rehber şeklinde görünür kılma fikri ise görüşme notlarını tekrar inceledikten sonra ortaya çıktı. “Görev yaptığınız kırsal mahalle ya da köyde eğitim alanında çalışmalarda bulundunuz mu?” sorusuna doğrudan olumlu cevap veren tek bir muhtarımız bile olmamıştı. Muhtarlar belki kendilerini eğitim konusunda yetkili görmediklerinden, belki “Zaten işimin gereği.” dediklerinden ya da yaptıkları çalışmaların eğitim alanına ne derece katkı sunduğunu fark etmeyerek eğitime dair çalışmalarını tek bir sorunun cevabına sığdıramamıştı. Derinleşen sohbetler sonunda ortaya çıkmıştı muhtarların eğitim konusunda oldukça somut çalışmaları olduğu.

Bu rehber, muhtarların kendi yerellerinde eğitim alanında yaptıkları çalışmaları, sebep ve süreçlerini açıklayarak bir araya getirdi. Rehberin amacı, yapılan çalışmaları tüm hikayeleriyle birlikte ortaya koymak ve bu sayede farklı köy ve kırsal mahallelerdeki muhtarlara ve kişilere iş birliği ve çözüm üretme konularında ilham olabilmek.

Rehber: Kim, Neden Kullansın?

“Maddi bir ihtiyaç vesaire olduğunda, okula bir şey lazım olduğunda soruyorlar, ben de elimden geleni yapıyorum o kadar. Zaten başka ne yapabilirim, onu da bilmiyorum.”
Bakiye Çevik, Yunus Mahallesi Muhtarı

Bir köy muhtarı olarak Bakiye Muhtar ile aynı soruyu soruyor ya da bu gibi soruları hiç sormuyor olabilirsiniz. Başka sorular da olabilir kafanızda: “Eğitim, öğretmen işi; bana düşer mi? Ben yapmak istesem yardım eden ya da ilgilenen olur mu? Zaten bir sürü eksiklerimiz var, uğraşsak ne olacak? Ben yapsam ne değişecek? Benim gücüm neye yeter?”

Şimdi bu rehberi okuyan kişiler, meslekleri ne olursa olsun, köy muhtarlarının denemekten korkmayanlarının ve “Haydi!” diyenlerin yolculuklarına şahitlik edecek. Okuyucu, sohbet

tadındaki bu rehberi baş ucuna koyacak. Aradığı cevapları yine kendisi verecek, bulduğu yeni soruları not etmeyi ihmal etmeyecek.

Nasıl Kullanabiliriz?

Rehberde yer alan her bir örnek, köy halkının ihtiyacını belirlemesi, bu ihtiyacı gidermek için kaynaklarını ortaya koyması ve sorumlulukları bölüşerek imece usulü çözümü var etmesi sürecini içeriyor. Durumlara farklı yaklaşma konusunda ilham olan, harekete geçme konusunda cesaret veren bu örnekler yerel izler taşımakla birlikte bambaşka coğrafyalardan köylere de yol gösterebilme potansiyeli taşıyor.

Köy muhtarlarının çalışmalarından derlediğimiz örnekleri incelediğinizde fark edeceksiniz ki, örneklerin pek çoğu muhtar harici kişilerin de gönüllülükle gerçekleştirilebileceği çalışmalar. Siz de bu rehberden aldığınız ilham veya cesaret ile köyünüzde eğitime dair zorluklara çözüm üretmek isteyebilirsiniz. “Biz de bu çalışmayı bir denemek isteriz.” diyebilirsiniz. Bu süreç için size şu şekilde bir plan öneriyoruz:

1. İhtiyacı Belirleyin

Köyünüzdeki çocuklar, gençler, ebeveynler, öğretmenler ve idareciler ile konuşarak veya gözlem yaparak eğitime dair ihtiyacı tespit edin. Tespit edilen ihtiyacın net ve anlaşılır olabilmesi için olabildiğince detaylı tanımlayın.

Örneğin, yaptığınız gözlemler ve görüşmeler ile çocukların okul sonrası sıkıldıklarını öğrendiniz. “Sıkılmak” yalnız başına bir ihtiyacı tanımlayamaz. İhtiyaç tanımı “Nerede? Kim? Nasıl? Neden?” gibi sorulara cevap verebilmelidir.

“X köyündeki çocuklar, pandemi döneminde sokağa çıkmak yasak olduğundan tüm günlerini evde geçiriyor, ders dışı yapacak etkinlik bulamıyorlar.”

Tam bu noktada amaç ve hedefleri belirlemek önemlidir. Örneğimizde amaç, pandemi döneminde çocukların ev içi aktiviteler ile kaliteli vakit geçirmesini sağlamak olarak belirlenebilir. Bu amacı gerçekleştirmeye yönelik olarak çocuklarla tombala seti yapma, ebeveynlere tombala oyununu öğretme ve köyde tombala turnuvası düzenleme hedefleri konabilir.

2. Kaynakları Tespit Edin

Nelere ihtiyacınız olduğunu belirledikten sonra elinizde bulunan kaynaklara bakın. Bağış yapmaya istekli yardımseverler, yerel dernekler, kamu kurumları, köyün ileri gelenleri, gençleri, çocukları, büyükleri ve öğretmenleri... Küçük bir not: Örneklerin bize gösterdiği, insan gücünün ve yardımlaşmanın sahip olunabilecek en önemli kaynaklar olduğu...

Örneğimizde amacımıza ulaşmak için neleri kaynak olarak kullanabiliriz?

- Okul ve muhtarlık tarafından kullanılmış müsvedde kağıtlar
- Makas, yapıştırıcı, boya gibi materyaller
- Tombala oyununu anlatacak kişiler
- Tombala pulu olarak kullanılabilecek taşlar
- Tombala kesesi yapmak için eski tişört ve dikiş seti

3. Plan Yapın

Artık “Nasıl yapacağız?” diye sorabiliriz. Bu aşamada hangi faaliyeti, kimin yapacağına karar

verin. Sorumluluk alan kişilerin sorumluluğunu yerine getirdiğinden emin olmak için ortak bir zaman planı yapın. Sorumluluk alan kişiler ile nasıl iletişim kuracağınızı belirleyin.

- Faaliyetler
- Gerekli malzemeleri listeleme ve temin etme,
- Tombala oyun kurallarını araştırma ve yazılı hale getirme,
- Oyunu çocuklara öğretme,
- Aileleri bilgilendirme,
- Turnuva için tablo hazırlama, çoğaltma ve dağıtma.

Yapılacak iş	Sorumlu kişi	Tarih

Bu atölye çalışmasını gerçekleştiren kişiler ihtiyaç ve kaynaklarını belirledikten sonra uygulamalarını gerçekleştirebilirler. Bu uygulamalar için rehberde bulunan uygulanmış örneklerden ilham alabilirler. Örneklerin adım adım açıklanmış olması, iş birliği alanlarını, katkı sunabilecek diğer paydaşları ve faaliyetler için gereken imkanları da ortaya koyarak okuyucuya destek olacaktır. Bizimle iletişime geçmeniz halinde ekip olarak sizlere destek olmaktan mutluluk duyacağımızı da not düşmek isteriz.

örnek uygulamalar

1. Orhanlı Köyü İmece ile Okul Bahçesi Düzenlemesi Rakamlarla Orhanlı Mahallesi

Nerede?	- İzmir il merkezine uzaklığı 41 km - Seferihisar ilçe merkezine uzaklığı 18 km - Özel araçlar ve belediye otobüsleri ile ulaşım sağlanıyor.
Kim yaşar?	610 kadın 647 erkek 1.257 kişi
Sizi ne karşılar?	Zeytin, meşe ve mandalina ağaçları
Eğitimle ilgili ve ilişkili kurumlar	Yeni Orhanlı İlkokulu Yeni Orhanlı Ortaokulu Doğa Okulu Doğa Derneği Orhanlı Köyü Kültür, Gençlik ve Spor Kulübü Derneği

İmece ile Okul Bahçesi Düzenlemesi

Seferihisar'ın ilk kadın köy muhtarı Birgül Bozkurt. Aslen Orhanlılı değil. Evlendikten sonra eşi ile yerleşiyorlar buraya. Emekli olduktan sonra İzmir merkeze taşınmak istiyor Birgül Hanım. Eşi 'İzmir'de yaşarsak beni en fazla beş yıla gömersin.' deyince köyde kalmaya karar veriyorlar. Birgül Hanım'ın anlattıklarından şunu duyuyoruz: Muhtarlık bir sonuç değil, bir süreç işi! Köyde kaldığı uzun yıllar boyunca köy halkının sadece derdine değil sevincine de koşan "Birgül Abla" pek çok hikaye anlatıyor bize Orhanlı Köyü ile ilgili. Tüm hikayelerin anahtar kelimesi ise "dayanışma". Seçtiğimiz örnekte de dayanışma anahtarının bir kıvılcım olduğunu görüyoruz, bir 'Haydi!'nin gücünü..

Hangi İhtiyaçtan Ortaya Çıktı?

Orhanlı dağlık bir köy olduğundan evler okula yürüme mesafesinde değil. Bu yüzden çocuklar öğle yemeklerini okulda yiyor. Çocukların yemeklerini yiyebilmesi için yapılmış okuldan ayrı küçük bir bina var. Bu bina ve okul arası yol, toprak. Öğretmenler özellikle kışın çocukların bu yolu geçerken ıslandığını, ayakkabılarının çamur olduğunu, derse de ıslak ve çamurlu kıyafetlerle devam etmek zorunda kaldıklarını fark ediyor.

Neler yapıldı?

İlk olarak gerekli malzemeler temin edildi ve çatı yapıldı. Bu sayede zeminin yağmur suyu ile çamurlaşmasının önüne geçilmiş oldu. Tahta malzemelerden genişçe bir oturma çakıldı. Bu sayede öğretmen, veli ve öğrencilerin birlikte çay içeceği, vakit geçireceği bir alana kavuşmuş oldu. Bahçedeki toprak alanlara çeşitli bitkiler ekildi. Tüm köyün bakımından sorumlu olduğu bu alanlar yaz kış çiçek açıp meyve vermeye devam etti.

Paydaşlar	Faaliyetler	Sorumluluklar	Kaynaklar
- Öğretmenler ve okul idarecileri, - Muhtar, - Köy halkı.	- Okul ve yemekhane binası arasına çocukları yağmurdan korumak için çatı yapıldı, - Çocukların o alanda da oynayabilmesi için bahçe düzenlendi, - Öğretmen ve ailelerin de o alanda çocuklar ile birlikte vakit geçirebilmesi için tahta bank çakıldı.	- Gözlemler ile ihtiyacı ortaya koyma, - İhtiyaca yönelik çözüm üretmek için farklı paydaşlarla iletişime geçme, - Köy halkını bu ihtiyacın önemine ikna etme, - İhtiyaç duyulan kaynakları belirleme ve bulma, - Sorumluluk alabilecek kişileri bir araya getirme, - Düzenli toplantılar organize etme, duyurma ve katılma, - Rol model olma,	Aynı: Çatı malzemelerinin bir kısmı okul aile birliği başkanı tarafından karşılandı. Nakdi: Köy halkı, muhtar, muhtarın oğlu ve öğretmenler masrafları gelirleri oranında bölüştü. İnsan Gücü: Çocuklar da dahil olmak üzere tüm köy halkı çatı yapım sürecine

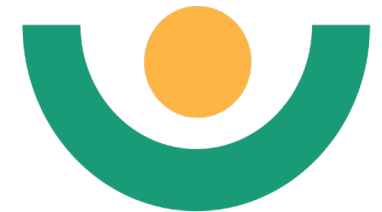
Ne Değişti?

- Çocuklar kışın da bahçede vakit geçirebiliyor.
- Okulda, bakım sorumluluğu çocuklara verilebilecek bitkiler bulunuyor.
- Çocuklar ve öğretmenler bahçede bir arada daha fazla kalabiliyor.
- Aileler bu alanda muhtar ve öğretmenlerle çay içiyor, okula daha fazla gidip geliyor.

Nasıl Gelişebilir?

Okulun bir köy için kaç farklı mekana dönüşebileceği, köy halkının hangi rollere bürüneceği yalnız hayallerle sınırlı. Orhanlı Mahallesiinde okulun içinde çocukların

geçmekten çekindikleri toprak yol, artık tüm köy için bir sosyalleşme alanı. Bu alanı ailelerin kolaylaştırıcı olduğu bitki bakım atölyeleri ile geliştirmek, bahçe bakımını sistemli hale getirmek mümkün olabilir.

2. Saylakkaya Köyü Geleneksel Oyunlar Rakamlarla Saylakkaya Mahallesi

Nerede?	-Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 120 km - Halfeti ilçe merkezine uzaklığı 6 km
Kim yaşar?	401'i kadın 396'sı erkek, 797 kişi
Sizi ne karşılar?	Antep fıstığı ağaçları
Eğitimle ilgili ve ilişkili kurumlar	Saylakkaya İlkokulu Saylakkaya Ortaokulu

Cahit Muhtar ile 2020'nin Ekim ayında görüştüğümüzde ilk sorumuz elbette "Pandemi sizler için nasıl geçiyor?" oluyor. "Bizler iyiyiz, köyde sağlığımız yerinde." cevabı ile içimiz biraz olsun ferahlayarak ilerletiyoruz sohbetimizi. Cahit Muhtar, sohbet esnasında edebiyat mezunu olan kızının Kamu Personel Seçme Sınavı'na hazırlandığı bilgisini paylaşıyor. Kızı Rahime'nin en büyük yardımcısı olduğunu söyleyen muhtar, kırsalda eğitime destek konusunda heyecanını hemen dile getiriyor.

Okul müdürlerinin köyde ikamet ettiği, öğretmen - öğrenci iletişiminin çok iyi olduğu Saylakkaya Köyü, eğitim sürecine aileleri katmanın önemini gösterecek bir örnek ile yer alıyor rehberimizde.

Hangi İhtiyaçtan Ortaya Çıktı?

Pandemi sürecinde çocuklar evden çıkmak istemiyor. Çocuklar ölümden korktuğunu söylüyor. Çocuklarda konuşma ve iletişim kurma güçlüğü başlıyor. Köyde komşuluk ilişkilerinin oldukça kuvvetli olması sayesinde aileler arasında konu üzerine konuşuldukça pandemi sürecinde ailelerin kaygılı olma halinin çocukları da etkilediği anlaşıyor.

Neler Yapıldı?

Ebeveynlerimizin gözlerinin içine bakarak büyüyoruz. Olaylar karşısında onların takındıkları tavırlar, kaygı durumlarının dışa vurumu hangi yaşta olursak olalım bizleri etkiliyor. Saylakkaya Köyünde yaşayan çocuklar için de durum farklı değil. Çocukların "Annem ölür mü?, Babam ölür mü?, Dışarı çıkarsam ölürüm." gibi söylemleri köyün gençleri tarafından fark edildiğinde, bu söylemlerin kök sebebinin aileler olduğu geliyor hemen akıllara. Köyün gençleri ailelerin mahalle sohbetlerine dahil oluyor ve emin oluyor durumdan. Evlerde hastalığın ölüm olarak tanıtıldığına, ailelerin çok karamsar olduklarına şahit oluyorlar. Köyün gençleri, çocuklar ve aileleri bir araya getirmek için çözümü uzaklarda aramıyor. Çember, seksek, dokuz taş gibi oyunlar ile ailelerin mutlu anılarına dokunarak çocuklar ile bir aradalığı sağlıyorlar. Yine bu dönem için en güvenli alan olan bahçelerde ailelerin çocukları ile dikim ve sulama yapmasına ortam hazırlayarak birlikte vakit geçiriyorlar.

Paydaşlar	Faaliyetler	Sorumluluklar	Kaynaklar
- Muhtar, - Köyün gençleri, * Öğretmen ve idareciler.	- Pandemi boyunca çocukların akademik ve sosyal durumlarının öğretmenleri tarafından gözlemlendi, - Öğretmenler, çocuklarda sosyal gerilemeye dair gözlemlerini köyün muhtarı ile paylaştı, - Köy muhtarı kızı ile durumu görüştü, - Muhtarın kızı önderliğinde köyün gençleri sorunun kök nedeni ve çözümü için bir araya geldi, - Ev ziyaretleri yapılarak aileler ile durum görüşüldü, - Geleneksel çocuk oyunları gençler tarafından atölyeleştirildi, - Oyun atölyeleri uygulandı, - Gençlerin kolaylaştırıcılığında atölyeler yaygınlaştırıldı, - Atölyeler esnasında ailelerin de ortak alanda vakit geçirmesi sağlandı, - Çocuklar ile bahçe tarımı yapıldı, - Çocuklara köyde yetişen tarım ürünleri ile ilgili bilgi verildi.	- Çocuklar ile günlük olarak telefon üzerinden iletişim kurulması, - Çocuklar ve aileler ile açık alan görüşmeleri yapılması, - Oyun ve tarım atölyelerinin kurgulanması, - Atölyeler için malzemelerin hazırlanması, mekanın ayarlanması, duyuruların yapılması gibi hazırlıkların tamamlanması, - Oyun ve tarım atölyelerinin uygulanması.	Aynı: Kağıt, yün, toprak gibi atölye malzemeleri kullanıldı. İnsan Gücü: Başta muhtar ve köyün gençleri olmak üzere tüm köy halkı sürece dahil oldu.

Ne Değişti?

- Köydeki çocukların kaygıları azaldı.
- Ebeveyn ve çocuklar daha fazla vakit geçirmeye başladı.
- Köydeki gençler ve çocuklar ortak sorumluluklar sayesinde bir arada zaman geçirmeye başladı.
- Çocuklarda gözlenen iletişim kurma güçlüğü, konuşma geriliği gibi durumlar azaldı.

Nasıl Gelişebilir?

Şartlara uyum konusunda adım atılan köyde buluşmaların düzenli hale gelmesi ve gerekirse bir uzman desteği ile buluşma içeriklerinin çeşitlenmesi, iletişimin gelişimine katkı sağlayacak gibi görünüyor.

3. Şenyurt Köyü Okul Kütüphanesi Rakamlarla Şenyurt Mahallesi

Nerede?	- Mardin il merkezine uzaklığı 34 km - Kızıltepe ilçe merkezine uzaklığı 12 km
Kim yaşar?	682'si erkek, 531'i kadın 1213 kişi
Sizi ne karşılar?	Mercimek ve nohut bitkileri
Eğitimle ilgili ve ilişkili kurumlar	Şenyurt İlkokulu Şenyurt Ortaokulu Şenyurt Anadolu Lisesi

"Bu köyde üniversiteye gitme oranı %60, %40'ı kadın."

Okumanın ne kadar önemli olduğunu gördüğümüz pek çok muhtardan dinledik. Şenyurt Mahalle Muhtarı Mahmut Naifoğlu da bu kişilerden biriydi. Yalnız önemli bir fark ile dinledik Şenyurt Köyüne dair hikayelerini. Mahmut Muhtar okumanın önemine inanan ve bu konuyla ilgili kendini sorumlu hisseden bir kişi. Öyle ki kırsalda eğitim konusunda tüm paydaşlara ihtiyaç olduğunu bilen, insanlara bunu anlatmakla kalmayıp neler yapılabileceğini yaptıkları ile de gösteren bir muhtar.

Akrabalık ilişkilerinin oldukça kuvvetli olduğu Şenyurt Köyü, bu durumu avantaja çeviren bir örnek ile yer alıyor rehberimizde.

Hangi İhtiyaçtan Ortaya Çıktı?

Kitap okumanın kelime dağarcığını ve iletişim kurma yeteneğini geliştirmek, bilgi birikimini artırmak, hafızayı kuvvetlendirmek gibi sayısız faydası bulunmakta. Kitapların hem iş hem de özel hayatımız için gerekli olan tüm bu faydaları sunduğunu çok iyi bilen Mahmut Muhtar, köyde bir kütüphane olması gerektiğine karar veriyor. Okul müdürünün kapısını çalıyor, birlikte ne yapabiliriz, diye konuşuyorlar. Köyde bir kütüphaneye ihtiyaç duyulduğuna kanaat getiriyorlar.

Neler Yapıldı?

Muhtar devreye girdi ve köy halkı ile tek tek konuştu. Köylülerin o sene zekat olarak okula bağış yapmasını sağladı. Köy halkından toplanan bağışlar ile okulda bir oda, kütüphane ve etüt odası olarak düzenlendi. Öğretmenlerin tavsiyesine göre yeni kitaplar alındı ve kütüphaneye yerleştirildi. Pandemi döneminde çocukların okul ile fiziksel bağı kesilince kitaplar çocuklara kapı kapı gezilerek ulaştırıldı.

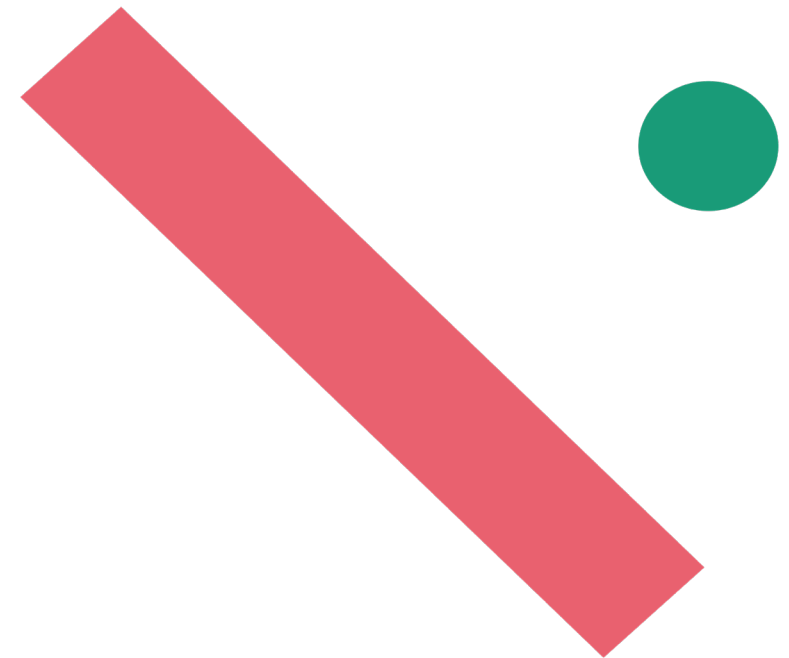
Paydaşlar	Faaliyetler	Sorumluluklar	Kaynaklar
- Muhtar, - İdareciler, - Köy halkı.	- İhtiyaç duyulan malzemeler belirlendi. - Köy halkından bağış toplandı. - Kitap ve materyaller satın alındı, - Pandemi döneminde kitaplar kapı kapı gezilerek dağıtıldı.	- Köy halkı ile iletişime geçme, ihtiyaçları ve kaynakları listeleme. - Gönüllü kişilerden bağış toplama. - Gerekli malzemeleri satın alma. - Kitap okumaya teşvik edecek faaliyetlerde bulunma.	Aynı: Kütüphane için var olan malzemeler yenilendi. Nakdi: Köy halkı, muhtar ve idareciler masrafları gelirleri oranında bölüştü. İnsan Gücü: Muhtar ve okul idarecileri zamanlarını ayırdı.

Ne Değişti?

- Muhtar ve okul idarecileri iş birliği yapmaya devam ediyor.
- Köy halkı okulun başka ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için bağış yapmaya devam ediyor.
- Çocuklar kütüphanedeki kitapları evde ve okulda kullanmaya devam ediyor.
- Kütüphane çocukların ders çalışabildiği etüt odası olarak kullanılıyor.

Nasıl Gelişebilir?

Bu örnekte "Nasıl gelişebilir?" sorusunun çoktan sorulduğunu görüyoruz. Köy halkı potansiyel ihtiyaçlar için okula bağış yapmaya devam ediyor. İhtiyaçların yerel kaynaklarla desteklenerek giderilmesinin, köyde olumlu değişikliklerin devam etmesini sağlayacağını söyleyebiliyoruz. İhtiyaçlar belirlenirken çocuk, genç ve öğretmenlerden de fikir almanın farklı faaliyetler için önemli olduğunu düşünüyoruz.

4. Kozluca Köyü

Uzaktan Aile Eğitimleri

Rakamlarla Kozluca Mahallesi

Nerede?	- Manisa il merkezine uzaklığı yaklaşık 95 km - Alaşehir ilçe merkezine uzaklığı 5 km
Kim yaşar?	276'sı erkek, 274'ü kadın 550 kişi
Sizi ne karşılar?	Üzüm bağları ve kiraz ağaçları
Eğitimle ilgili ve ilişkili kurumlar	- Kozluca İlkokulu - Kozluca ve Çevre Köyleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği - Alaşehir Kadın Kooperatifi

Kozluca Mahallesi örneği, diğer örneklerimizden bir yanı ile ayrılıyor. Bu örnekte, ihtiyacın tanımlanması ve bu ihtiyaca çözüm üretilmesi süreçlerinde KODA olarak bizim de etkimiz olduğunu söylemeliyiz. Alaşehir Kadın Kooperatifi Başkanı Selen Hanım ile telefon üzerinden başlayan tanışıklığımız, Selen Hanım'ın yoğun iş temposuna rağmen KODA ve Aile Çalışmaları Programını ilgi ile desteklemesi bizi bir dağ köyü olan, kadınları tarım kooperatifi ile üretim sürecine katılan Kozluca Mahallesi'ne ulaştırıyor.

"Biz aile eğitimleri veriyoruz, katılmak ister misiniz?" sorumuza Adem Muhtar ve kadın kooperatifinden Elif Hanım oldukça hızlı dönüş yapıyor. Kapı kapı gezip ailelere eğitimi anlatan Elif Hanım hızlıca bir liste iletiyor bize. Sonra fark ediyoruz ki katılımcı listesi ebeveynlerden değil çocuklardan oluşuyor. Telefon ile iletişim kurmanın cilveleri, Elif Hanım eğitimimizin anne babaların değil, çocukların katılımına yönelik bir eğitim olduğunu düşünüyor. Durumu açıkladığımızda "Yok!" diyor "Ben buradaki anne babaları ikna edemem. Zaten tarladayız iş güç var. Bir de telefonla eğitim mi olur diyecekler, yüz yüze olsa neyse. Kusura bakmayın artık, buralara gelerseniz başımız üstüne..". Daveti bir kenara not etmekten başka yapacak bir şeyimiz olmadığını düşünüyoruz o an..

Hangi İhtiyaçtan Ortaya Çıktı?

Sonra ilgili kişilerle telefon yoluyla kısa bir toplantı daha yapıp eğitimin içeriğini detaylı konuşmaya karar veriyoruz. Pandemi döneminde ailelerin ev içinde düzen kurmakta zorlandığından, bu eğitimlerde aileler tarafından evde yeniden düzen oluşturabilmek için uygulanabilir tavsiyelere odaklandığından bahsediyoruz. Eğitimde ailelerin bilgi verilen konu ile ilgili kendi deneyimlerini paylaşıyor olması hoşlarına gidiyor. Ailelerin pandemi dönemi boyunca hem ekonomik hem de duygusal yönden zorlandıklarından, bu durumun çocukları da etkilediğinden bahsediyorlar. Telefonu, bu eğitime katılabilmenin bir şans olduğuna inanarak kapatıyorlar.

Çocuklara yaklaşım, aktivite konularını iyi ki konuştunuz bizlerle. Özellikle 8. sınıfa giden kızım ile nasıl konuşsam bilmiyordum, bilemiyordum. Fikir vermiş oldunuz bana
(Muğla, Anne)

Aile Çalışmaları Programı'nın amacı kırsaldaki ailelerin çocuklarının eğitimlerine dair daha fazla sorumluluk almalarını ve doğru ebeveynlik pratiklerini benimsemelerini sağlamak. Bu

amaçla hem uzaktan hem yüz yüze eğitimler gerçekleştiriliyor. Uzaktan eğitimde telekonferans yöntemi kullanılıyor. Bunların her biri yaklaşık 1 saat süren, 3 temel modülden oluşan eğitimler. 3 temel modülün başlıkları "Çocuğun Kendini Değerli Hissetmesi", "Geçiş Dönemi: Pandemi sonrası okula uyum sürecinde aileler çocukları nasıl destekleyebilirler?" ve "Pozitif Disiplin". Yüz yüze eğitimlerde ise 5 temel modülden oluşan 5 haftalık eğitimler yapılıyor. Eğitimlerin her biri 1,5 saat sürüyor. Eğitimlerin başlıkları "Aile ve Temel Özellikleri", "Okul Aile İlişkileri", "Çocuk Gelişimi", "Kırsal Kalkınma" ve "Haklarım".

Sizler de KODA'nın eğitimlerinin köyünüzde ya da mahallenizde uzaktan ya da yüz yüze uygulanmasını isterseniz bizimle nur.akdemir@kodegisim.org e-posta adresinden ya da 0 506 957 91 79 telefon numarasından iletişime geçebilirsiniz.

Hani bir tabir vardır ya, perdenin ardındakileri görmek diye. Anlatılan konular benim için öyleydi. Perdenin ardındakileri gördük. Özellikle çocuğa zaman ayırma, çocuğun duygularını önemseme gibi şeyler dikkatimi çekti benim. Sizinle de paylaşmıştım kızım çok hırçın davranıyordu. Sizin tavsiyenize uydum. Hırçın davranırsa da ben kibar davrandım. O neden öyle yapıyor anlamaya çalıştım. Sonra her gün sadece ona odaklanarak onunla vakit geçiriyordum. Ciddi şekilde kızım sakinleşti. Günden güne daha uyumlu bir çocuk oluyor.
(Hakkari, Anne)

Öncelikle Alaşehir Kadın Kooperatifi Başkanı Selen Öküzçüoğlu ile iletişime geçildi. Selen Hanım eğitim fikrine oldukça heyecanla yaklaştı ve başlangıç için en uygun köyü belirledi. Köyden iki sorumlu seçildi. Ortak bir toplantı ile sorumlulara eğitimin içeriği aktarıldı. Sorumlular ev ziyaretleri ile katılımcı listesini belirledi. Katılımcılar ile 3 haftalık telekonferans eğitimleri gerçekleştirildi.

Paydaşlar	Faaliyetler	Sorumluluklar	Kaynaklar
- Muhtar - Kadın Kooperatifi Başkanı, - Köy Halkı - KODA.	-Eğitim içeriğinin aktarılması için toplantı düzenlendi. - Ev ziyaretleri için sorumlu kişiler belirlendi. - Ailelere eğitim içeriğinin aktarılması için ev ziyaretleri yapıldı. - Katılımcı listesi oluşturuldu. - Köyde, KODA Aile Eğitimi broşürleri yaygınlaştırıldı. - Köyde eğitim içeriklerine yönelik gözlemler yapıldı. - Gözlemler eğitimlerde diğer katılımcılar ile paylaşıldı.	- Ev ziyaretleri yapmak. -Katılımcı listesi hazırlamak. - İçerikleri yaygınlaştırmak. - Gözlem yapma ve yapılan gözlemleri aktarmak.	İnsan Gücü: Muhtar, köy halkı ve kooperatif üyeleri zamanlarını ayırdı.

Ne Değişti?

- Katılımcı aileler çocukları ile ilgili deneyimlerini birbirleri ile paylaşmaya devam ediyor.
- Katılımcı ebeveynler, diğer ebeveynlere hatırlatmalarda bulunuyor:
- Çocuklardan sevgiyi esirgememek,
- Çocuğu şiddet içeren davranışlara, sözlere maruz bırakmamak,
- Çocuğu takdir etmek,
- Ev içindeki sorumlulukları paylaşmak.
- Köy halkı, pandemi sonrası da yüz yüze gerçekleştirmeyi planladığımız aile eğitimlerine katılarak kendilerini bu konuda geliştirmeye devam etmek istiyor.
- Aileler çocuklarına bahçe sulama, hayvanlara yem verme gibi sorumluluklar veriyor.
- Katılımcı aileler 15 dakika da olsa sadece çocukları ile vakit geçirmek için özen gösteriyor.
- Katılımcı ebeveynler yeni eşya seçimi, yemek saati, oda düzeni gibi tüm aileyi ilgilendiren konularda çocuklara da danışıyor.

Nasıl Gelişebilir?

Okuldan mezun olmak mümkün fakat öğrencilikten olamıyoruz. Yaşadığımız süre boyunca almaya devam ediyoruz derslerimizi. Kimi zaman da birilerinin geçmiş öğrenimleri hatırlatmasına ihtiyaç duyuyoruz. Kozluca köy halkı ile birlikte eğitimin yaşı ve mekanı olmadığını birlikte hatırladık. Deneyimlerimizi paylaşarak birbirimizden öğrendik. Köy halkı artık sadece bizim tarafımızdan yapılacak eğitimlere değil, farklı paydaşların çeşitli konularda düzenleyeceği eğitimlere de çok açık. Bu noktada, köy halkının yaşadığı yerelde yaşam ve üretim pratiklerini geliştirebilmek için ihtiyaçlarını ortaya koyması ve bu ihtiyaçlara yönelik farklı paydaşlardan eğitimler alması, aile eğitimlerimizin etkisini katlayarak sürdürecektir.

5. Karateke Köyü İnternet Kafeye Dönüşen Muhtarlık Odası Rakamlarla Karateke Mahallesi

Nerede?	- İzmir il merkezine uzaklığı 108 km - Tire ilçe merkezine uzaklığı 7 km
Kim yaşar?	261'i erkek 243'ü kadın, 504 kişi
Sizi ne karşılar?	Arı kovanları, 4.500 büyükbaş hayvan
Eğitimle ilgili ve ilişkili kurumlar	Karateke Bayır İlkokulu

"Elden ne gelir!" cümlesi, çaresizlik içinde olunan durumlarda kullanılır. Herhangi bir coğrafyada bu cümleyi duyduğunuzda, söyleyen kişinin artık yapacak bir şeyi olmadığını anlarsınız. Biz, köyler ile yaptığımız görüşmelerde bir istisnaya rastladık: 280 haneli bir Yörük köyü olan Karateke Mahallesi.

Erkan Muhtar "Elden ne gelir?" diye soruyor sık sık. Bu soruyu, sorunlara somut çözümler bulmak için soruyor. Köylerin büyükşehirlerde mahalle statüsüne geçmesi ve tüzel kişiliklerini kaybetmesi Erkan Muhtar'ı hizmet bekler bir konumda bırakmıyor. Bir el yetmediğinde elleri bir araya getiriyor. Karateke Mahallesi'nin tüm paydaşlarının günlük yaşamı yeniden inşasını inceliyoruz.

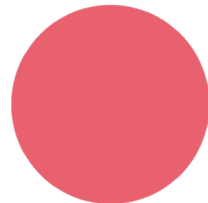
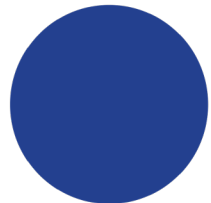
Hangi İhtiyaçtan Ortaya Çıktı?

Karateke köyünde internet altyapısı mevcut, fakat maddi koşullardan dolayı her hane internet bağlantısına sahip değil. Uzaktan eğitimin ilk günlerinde çocuklar ders takibini EBA TV üzerinden yapıyor. Sürecin uzaması ile öğretmenler ders ve ödev takviyesi yapmak istiyor. Bir süre mobil veri kullanılarak telefon üzerinden dersler işleniyor, fakat maliyetin tahmin edilenden yüksek olduğu anlaşıyor. İnternet bağlantısı, eğitimin en iyi şekilde devam edebilmesi için zorunlu bir ihtiyaç haline geliyor.

Neler Yapıldı?

Komşular muhtarın öncülüğünde aralarında anlaştı ve üçer ya da dörder hanelik gruplar oluşturdu. Seçilen bir haneye İnternet bağlatıldı. Her bir grup İnternet fatura bedelini aralarında bölüşerek ödedi. Muhtar odasına da internet bağlatıldı. Muhtar odası günün belli saatlerinde çocukların kullanımına açıldı. Muhtar, köydeki çocukların muhtarlık odasına düzenli gelişlerini fırsat olarak değerlendirdi. Bahçe tarımı ile ilgili bilgiler verip uygulamalar yaptırmaya başladı.

Paydaşlar	Faaliyetler	Sorumluluklar	Kaynaklar
- Muhtar - Köy halkı	- Evlerin konumlarına göre ortak internet grupları oluşturuldu. - Her grup için internet bağlantısı yapılacak hane belirlendi. - Ortak ödeme için takvim oluşturuldu ve ödeme sorumlusu belirlendi. - Muhtarlığa internet bağlatıldı. - Muhtarlığın çocuklar için kullanılacağı saatler belirlendi. - Çocukların interneti kullanım amaçları takip edildi. - Muhtarlık bahçesi düzenlendi. - Çocuklara seracılık ve sulama ile ilgili bilgiler bu bahçede verildi. - Çocuklar ile TEMA Vakfı'nın düzenlediği ekim-dikim faaliyetleri yapıldı.	- İnternet ihtiyacı olan hanelerin belirlenmesi. - Belirlenen hanelerin konumlarına göre gruplandırılması. - Fiyat-performans değerlendirmesi sonucu uygun internet sağlayıcısının hanelere ve muhtarlığa bağlanması. - Muhtarlık odasının çocuk kullanımı için düzenlenmesi. - Muhtarlık bahçesinin düzenlenmesi.	Aynı: Muhtarlığa masa-sandalye takviyesi yapıldı. Nakdi: Köy halkı, muhtar ve idareciler masrafları gelirleri oranında bölüştü. İnsan Gücü: Muhtar ve okul idarecileri zamanlarını ayırdı.

Ne Değişti?

- Muhtar gün sonunda çocuklara dersleri ile ilgili sorular sormaya devam ediyor,
- Çocuklar derslerini düzenli bir şekilde takip edebiliyor,
- Çocuklar, muhtarlık odasında ödevlerini yapabiliyor,
- Çocuklar, muhtarlık bahçesinde ekim-dikim yapmaya devam ediyor.

Nasıl Gelişebilir?

Örneğimizde köyde yaşanan internete erişim zorluğunun çocukları köyün muhtarı ile bir araya getiren ortak bir alan yarattığını görüyoruz. Çocuklar için internete erişim noktası olmasının yanında muhtarın girişimi ile küçük bir tarım atölyesi haline geliyor muhtarlık odası. Karateke Köyüne ait ürünler, Tire Organize Sanayi Bölgesinde köye ait olan ve Karateke köy halkına istihdam sağlayan fabrikada işleniyor. Bir tarım sulama kooperatifine sahip olan Karateke Köyü, sanayide kullanılan suyu arıtarak tarımda kullanmaya başlayacak. Vahşi sulamayı terk etmeyi hedefleyen Erkan Muhtar, suyun ve toprağın kıymetini köydeki her bir çocuk bilsin istiyor ve muhtarlığın bahçesinde yetiştirdiği bitkiler hakkında çocuklara bilgi veriyor.

Köyde, ekoloji ile ilgili eğitimler çocuk katılımı ile sistemli hale getirilerek uygulanabilir. Tarımsal üretimi köydeki çocukların hayatına en doğru ve güncel bilgiler ile sokabilmek için kırsaldaki okul bahçeleri özel olarak düzenlenebilir. Muhtarlık odası ihtiyaç duyulan başka konularda da ek eğitimlere ev sahipliği yapabilir.

6. Bademli Köyü

Yetişkinliklere Yönelik Eğitim

Rakamlarla Bademli Mahallesi

Nerede?	- İzmir il merkezine uzaklığı 112 km - Dikili ilçe merkezine uzaklığı 7 km
Kim yaşar?	635'i erkek, 653'ü kadın 1.288 kişi
Sizi ne karşılar?	Zeytin ağaçları ve mısır tarlaları
Eğitimle ilgili ve ilişkili kurumlar	- Bademli İlkokulu - Bademli Mehmet Ertuğrul Denizolgun Ortaokulu - Dikili Okul Yaptırma ve Öğrencilere Yardım Derneği - Bademli Köyü Kültür Sanat ve Gelişim Derneği

Yaklaşık 1.500 nüfuslu, ilkokul ve ortaokula giden 60 öğrencisi olan bir köy Bademli. Altyapı ihtiyaçları için toplu dilekçeler veren, ilgili kurumların kapısında yetkililerle görüşmek için adeta nöbet tutan bir muhtara sahip. Bu sebeple ilçeden çok fazla misafiri oluyor köyün. "Muhtarlığa gelenler 'Muhtar Bey ile görüşebilir miyiz?' diyorlar. Köylü beni muhtar olarak seçti iki dönemdir, ciddi oy farkıyla seçildim. Ama bana anlatmaktan çekinip kahveye gidip durumu eşime anlatanlar var. Eşimle birlikte muhtarız gibi bir durum var." diyor, Dikili'nin ilk kadın muhtarı Neslihan Kutlu Maraş. Kırsalın ihtiyaçlarını, kırsaldaki durumu göz ardı etmeden çözmeye yönelik faaliyetleri oldukça fazla. Rehberimize taşıdığımız örnek, elbette eğitim alanıyla ilgili.

Hangi İhtiyaçtan Ortaya Çıktı?

Yaşadıkları yerin çocukları açısından daha yaşanabilir olması için oldukça katılımcı olan Bademli Köyünün anne ve anne adayları, her türlü toplantı ve etkinliğe dahil oluyor. Aynı durum babalar için geçerli değil. Belediye, Halk Eğitim Merkezi gibi kurumların düzenlediği toplantı ve etkinliklere babaların katılımlarının düşük olması, önce köy muhtarının ardından öğretmenlerin dikkatini çekiyor. Çocukların duygusal ve bedensel gelişimleri için baba figürünün önemini bilen Neslihan Muhtar ve Dikili Mahallesi öğretmenleri, "Çok işimiz var, zamanımız yok." cümlesini bahane olarak kabul etmiyor.

Neler Yapıldı?

Öncelikle köy halkı ile görüşüldü ve görece daha istekli kişilerden bir katılımcı listesi oluşturuldu. Eğitimlerin köyde gerçekleştirilebilmesi için bu katılımcı listesi ile Halk Eğitim Merkezine başvuru yapıldı. Muhtarlık binası Halk Eğitim Merkezi tarafından verilecek eğitim için hazırlandı. Katılımcı sayısını artırmayı hedefleyen muhtar ve eğitimciler, köyde eğitimler sürerken ev ziyaretleri yaparak eğitim içeriklerini tanıttılar. Köy kahvesinde de bir tanıtım toplantısı düzenlediler. Halk Eğitim Merkezi, gerçekleştirilen eğitimleri sosyal medya hesabından duyurdu.

Paydaşlar	Faaliyetler	Sorumluluklar	Kaynaklar
- Muhtar - Köy halkı - Halk Eğitim Merkezi	- Köyde eğitim yapılması için halk eğitim merkezine başvuru yapıldı. - Muhtarlık binası eğitimler için hazırlandı. - Eğitimlerin toplu duyurusu düzenli olarak yapıldı. - Halk eğitim merkezinde görevli öğretmenler eğitimlerin tanıtımı için ev ziyaretleri gerçekleştirdi. - Eğitimlere sıcak bakmayan aile büyüklerine eğitim için ayrıca bilgilendirme yapıldı. - Muhtarın eşi köy kahvesinde eğitimler ile ilgili tanıtım toplantısı düzenledi. - Eğitim çıktıları halk eğitim merkezi sosyal medya hesabından paylaşıldı.	- Eğitim için başvuru yapılması. - Lojistik hazırlıkların takibi ve tamamlanması. - Duyuruların yapılması. - Ev ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi. - Eğitimlerin düzenlenmesi. - Eğitim sonrası çıktıların sosyal medyada paylaşılması.	Ayni: Eğitimler için muhtarlık binası kullanıldı. Nakdi: Atölyeler için gerekli malzemeler halk eğitim merkezi tarafından karşılandı. İnsan Gücü: Muhtar, muhtarın eşi, halk eğitim merkezinde görevli öğretmenler zamanlarını ayırdı. Köy halkı eğitimlere düzenli katılım gösterdi.

Ne Değişti?

- Farklı yaş, cinsiyet ve meslekten ebeveynler bir araya geliyor.
- Babalar da okul tarafından yapılan veli toplantılarına dahil oluyor.
- Babalar, köyde organize edilen etkinliklere sadece katılmıyor, etkinliklerin organizasyonunda da sorumluluk alıyor.
- Bademli köyü muhtarlık binasında halk eğitim merkezi tarafından gerçekleştirilen kurslar sayesinde edinilen deneyimler, çocuklar ile yapılan etkinliklere örnek oluşturuyor.
 - Ritmo terapi ritim kursu
 - El yapımı sabun
 - Mutfak sanatları

Nasıl Gelişebilir?

Halk Eğitim Merkezlerinin ana başlığı eğitim olan faaliyetleri rehberlik, sosyal ve kültürel etkinlikler, spor etkinlikleri ve mesleki etkinlikler olmak üzere dört kola ayrılmakta. Tüm

bu başlıklar kapsamında eğitimler düzenleyen Halk Eğitim Merkezleri, farklı paydaşlarla iş birliklerine de çok açık. Bu şekilde birçok farklı alanda daha eğitim alınabilir.

Kurslarımızla Köylerdeyiz Projesi

Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne bağlı Halk Eğitim Merkezleri tarafından başlatılan proje kırsal kesimde ikamet eden vatandaşlara yönelik bahçecilik, hayvan sağlığı, gıda ve tarım teknolojileri, tarım makinaları bakımı, arıcılık gibi 380'ye yakın kurs programı içermektedir. En az 12 vatandaşın katılımı ile kurslar köylerde gerçekleştirilebilmektedir.

7. Akdam Köyü

Köydeki Eğitim Gönüllüleri

Rakamlarla Akdam Mahallesi

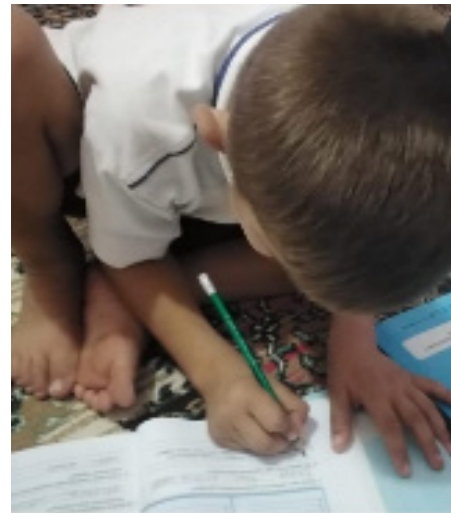
Nerede?	- Mersin il merkezine uzaklığı 12 km. - Akdeniz ilçe merkezine uzaklığı 10 km.
Kim yaşar?	293'ü erkek, 273'ü kadın 566 kişi, 170 hane
Sizi ne karşılar?	Narenciye ağaçları
Eğitimle ilgili ve ilişkili kurumlar	Dikilitaş Akdam İlkokulu

170 hanesi bulunan Akdam; okul müdürü, mahalle muhtarı ve azaları kadın olan kırsal bir mahalle. Yonca Kalınlı, 15 sene boyunca görev yapan eski muhtar ve azalar ile devamlı iletişim halinde yürütüyor işlerini. İş birliğinin önemini yaptığı işlerle gözler önüne seren Yonca Muhtar, her insanın eğitim alanında yetkinliği doğrultusunda sorumluluk alması ve insanların bu amaçla yönlendirilmesi gerektiğine inanıyor. Seçtiğimiz örnekte, eğitim sahasında farklı yaş, kurum ve kişilerle iş birliğinin önemine şahit oluyoruz.

Hangi İhtiyaçtan Ortaya Çıktı?

Okulların fiziksel koşullarını iyileştirmek, eğitimin daha nitelikli şekilde gerçekleşmesini sağlar. Bu sebeple okullarda tespit edilen eksiklerin giderilmesi önemlidir. Genellikle okulda kütüphane bulunmaması, okulun boyasının eski olması iyileştirilmesi gereken öncelikli konular olarak belirlenir. Akdam İlkokulunda da kütüphane yoktu. Ayrıca duvar boyalarının yenilenmeye ihtiyacı vardı. Öğrenciler de bu sebeplerden şehir merkezindeki okula gitmeyi tercih ettikleri için okul kapanma tehlikesi ile karşı karşıya kaldı.

Yalnız bu ihtiyaçlar göz önünde bulundurulsaydı, ilgili kurumlara başvuru yapılarak süreç sonlandırılabilirdi. Fakat futbol turnuvalarında antrenörlük yapan, gençlerle çalışma ve faaliyet sürdürme deneyimi olan, gençlerin gücüne inanan Yonca Muhtar; Akdam Köyü'nde kuşaklar arası dayanışma ve iş birliğine de ihtiyaç olduğuna emindi.

Neler Yapıldı?

Gönüllü gençler ile iletişim sağlandıktan sonra köy ve köy halkı etkinlik için organize edildi. Toplum Gönüllüsü Mersin Üniversitesi gençler Akdam İlkokulunun duvarlarını boyayıp resimler çizdi. Köyün kadınları, köyün gençleri ve üniversiteli gençler ortak sofralar kurdu. Öğrenciler bu sofrada getirdikleri kitapları köy halkına tanıttı. Öğrencilerin getirdiği kitaplar sayesinde okulda küçük bir oda kütüphaneye çevrildi. Akdam Gönüllüleri Facebook sayfası açıldı. Aktif duyuru ağı sayesinde köyün gençleri, Toroslar Belediyesi tarafından düzenlenen köyler arası futbol yarışmasına katıldı.

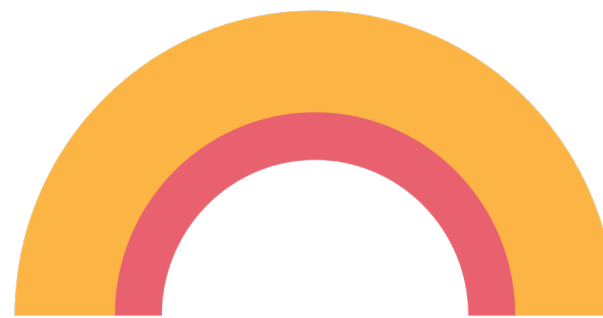
Paydaşlar	Faaliyetler	Sorumluluklar	Kaynaklar
- Muhtar - Köy halkı - Halk Eğitim Merkezi	- Köyde eğitim yapılması için halk eğitim merkezine başvuru yapıldı. - Muhtarlık binası eğitimler için hazırlandı. - Eğitimlerin toplu duyurusu düzenli olarak yapıldı. - Halk eğitim merkezinde görevli öğretmenler eğitimlerin tanıtımı için ev ziyaretleri gerçekleştirdi. - Eğitimlere sıcak bakmayan aile büyüklerine eğitim için ayrıca bilgilendirme yapıldı. - Muhtarın eşi köy kahvesinde eğitimler ile ilgili tanıtım toplantısı düzenledi. - Eğitim çıktıları halk eğitim merkezi sosyal medya hesabından paylaşıldı.	- Eğitim için başvuru yapılması. - Lojistik hazırlıkların takibi ve tamamlanması. - Duyuruların yapılması. - Ev ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi. - Eğitimlerin düzenlenmesi. - Eğitim sonrası çıktıların sosyal medyada paylaşılması.	Aynı: Eğitimler için muhtarlık binası kullanıldı. Nakdi: Atölyeler için gerekli malzemeler halk eğitim merkezi tarafından karşılandı. İnsan Gücü: Muhtar, muhtarın eşi, halk eğitim merkezinde görevli öğretmenler zamanlarını ayırdı. Köy halkı eğitimlere düzenli katılım gösterdi.

Ne Değişti?

- Köyün gençleri kütüphanedeki kitaplardan faydalanmaya devam ediyor.
- Öğrenci, öğretmen ve veliler fiziki olarak iyileştirilen okulu daha fazla sahipleniyor.
- Gençler sivil toplum ve gönüllülük faaliyetlerine katılmaya başladı.
- Akdam Gönüllüleri Facebook sayfasında kadın emeğini güçlendirmeye yönelik paylaşımlara ve köydeki ihtiyaçlara yönelik duyurulara yer veriliyor.

Nasıl Gelişebilir?

Köy halkı, sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları gibi farklı paydaşlar ile çalışmalar yürüten Akdam Köyü, sonraki adımlarını da çoktan tasarlamış. İlk adım okulun kütüphanesini büyütmek için başlatılan ve duyurusu Akdam Gönüllüleri sayfasında paylaşılan kitap kampanyası. Yine okul için bir bilgisayar alınması ve öğrencilerin ortak kullanımına sunulması planlanıyor. Belediyeden iki adet bisiklet hibe alınması, çocuklara günde bir saat kitap okumaları karşılığında bisiklete binmelerine olanak yaratılması ise başka bir plan. Tarım İlçe Müdürlüğü ile Ziraat Odasına bağlı Sulama Birliği gibi kurum ve birimleri ziyaret etmeye devam eden Yonca Muhtar, çocuklara olumlu alışkanlıklar kazandırmak ve çocukların iyi vakit geçirmesini sağlamak için faaliyetlerini sürdürüyor.

8. Toprakhisar Köyü

Çocuk Parkı

Rakamlarla Toprakhisar Mahallesi

Nerede?	- Kahramanmaraş il merkezine yaklaşık uzaklığı 90 km - Elbistan ilçe merkezine uzaklığı 50 km
Kim yaşar?	15 hane, 61 kişi
Sizi ne karşılar?	Badem ağaçları
Eğitimle ilgili ve ilişkili kurumlar	Toprakhisar İlkokulu

Kırsal mahalle ya da köylerde yaptığımız görüşmelerde en sık duyduğumuz şeylerden biri köylerde az çocuk olması idi. Köy halkı ya da muhtar köyde zaten okul olmadığını, bu sebeple eğitimle ilgili herhangi bir faaliyet gerçekleştirmediklerini dile getirdi çoğunlukla. On beş haneli bir köyde kaç çocuk olabilir? Bize göre harekete geçmek için bir çocuk bile olması yeterli. Doğduğu köyde muhtarlık yapan Sidar Yıldız da tıpkı bizler gibi düşünüyor. Okul bulunmayan köyüne belediye ve köy halkı ile iş birliği yaparak çocuk parkı yaptırması, bu durumun en önemli ispatı. Kanıt niteliğinde bir diğer durum ise köyünde yaşayan çocukların komşu köyde eğitim gördüğü okulun fiziksel şartlarının iyileşmesi için yaptığı çalışmalar. Bu örneğimizde, farklı paydaşların eğitim ile ilgili aldıkları sorumlulukları, çevre köylerde yarattıkları farkındalıkları ve ortak çalışmalarını inceleyeceğiz.

Hangi İhtiyaçtan Ortaya Çıktı?

Ege Üniversitesi Beden Eğitimi Öğretmenliği mezunu olan Sidar Muhtar, asıl mesleğinin gereği olarak çocukların gelişiminde fiziksel aktivitelerin ne kadar önemli bir yer tuttuğunu çok iyi biliyor. Doğal alanlar bu ihtiyacı karşılamak için yeterli olabilecek gibi görünse de çocukların fiziksel ihtiyaçlarını karşılarlarken merak ve oyun güdüsünü kullanabilmeleri gerekiyor. Çocukların hem bedensel hem de zihinsel ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir alana ihtiyacı olduğu köyün gündemine bu şekilde taşınıyor.

Neler Yapıldı?

İlk olarak parkın altyapı çalışması için Elbistan Belediyesi Parklar ve Bahçeler Müdürlüğüne dilekçe ile başvuru yapıldı. Başvurunun olumlu sonuçlanması ile altyapı çalışmalarına başlandı. Köy halkından çocuklar için toplanan bağışlar ile parkın eksikleri tamamlandı.

Paydaşlar	Faaliyetler	Sorumluluklar	Kaynaklar
- Muhtar - Belediye - Öğretmen ve okul idarecileri - Köy halkı	- Çocukların sosyal duygusal gelişimine yönelik ihtiyaçlar belirlendi. - Altyapı için belediye ile görüşme sağlandı. - Köy halkından bağış toplandı.	-İhtiyaçların belirlenmesi. - Belediyenin Park ve Bahçeler Müdürlüğü ile görüşme sağlanması. - Köy halkı ile konuyla ilgili toplantı yapılması. - Gerekli insan kaynağının koordine edilmesi.	Nakdi: Boyama için köy halkından bağış toplandı. Park için gerekli kaynakları belediye sağladı. İnsan Gücü: Köy halkı boyama için yardım etti. Park için belediye görevlileri çalıştı.

Ne Değişti?

- Çocuklar, hareket edip oynayabildikleri parkta farklı köylerden çocuklar ile de sosyalleşebiliyor.
- Aileler bu parkta komşu köylerden aileler ile bir araya geliyor.
- Kaymakamlık, belediye gibi kamu kurumları muhtarlık ile iş birliği yapmaya daha açık.

Nasıl Gelişebilir?

Çocuk parkının farklı yaş grubundan insanlar için bir buluşma noktası olabilmesi mümkün. Bunun için parkın çevresini yeşillendirilip oturak ve gölgelikler yapılabilir. Çocuklar arası oyun kültürünün gelişebilmesi için parka ortak kullanıma açık bir bisiklet koyulabilir. Parkın temizliği, bitkilerin bakımı

için çocuklar arasından haftalık sorumlular belirlenebilir. Belediye Gençlik Merkezi ile iletişime geçilerek gönüllü gençlerin bu parkta oyun atölyeleri yapması sağlanabilir.

9. Gülgöze Köyü

Öğretmen-Muhtar İş Birliği

Rakamlarla Gülgöze Mahallesi

Nerede?	- Mardin il merkezine uzaklığı 12 km - Midyat ilçe merkezine uzaklığı 15 km
Kim yaşar?	114'ü erkek, 120'si kadın 234 kişi
Sizi ne karşılar?	Göze gül gibi görünen 3 tepe
Eğitimle ilgili ve ilişkili kurumlar	Gülgöze İlkokulu

Hediye Öğretmen ile ilk tanıştığımız anda hissettiğimiz ilk duygu heyecan oluyor. Bu heyecanın sebebinin, Hediye Hoca'nın köydeki zorluklar kadar köyün fırsatlarını da göz önünde bulunduran yaklaşımı olduğunu fark ediyoruz zamanla.

Köyde internetin çekim gücü çok kuvvetli olmadığı gibi telefon aramalarında da sık sık hattan düşme gibi zorluklar yaşanıyor. Buna rağmen uzun bir görüşme yapıyoruz Hediye Öğretmen ile. Hediye Öğretmen'in ilk atama yerinin 25 haneli Gülgöze Köyü olduğunu öğreniyoruz. Hediye Öğretmen, farklılıkların uyum içinde bir arada olduğu bu köyü oldukça seviyor. Hediye Öğretmen'in kendini Gülgöze Köyü'nde güvende hissetmesinin bir diğer sebebi de Necmettin Muhtar tarafından adeta kapıda karşılanması. "Öğretmenimize her konuda destek oluruz. Benim kapımı çalmasını beklemem bile." diyor, hem muhtar hem servis şoförü olan Necmettin Muhtar.

Hangi İhtiyaçtan Ortaya Çıktı?

Gülgöze köyü Kürtçe, Arapça, Süryanice gibi farklı ana dillerin konuşulduğu, farklı dini inançlara sahip ailelerin bir arada yaşadığı bir köy. Ailelerinin ana dilleri farklılık gösterdiğinden, çocuklar Türkçeye çok hakim olmayarak okula başlıyor. Sınıfta anlattıkları çocuklar tarafından anlaşılmayan, çocukların anlattıklarını kendisi anlamayan Hediye Öğretmen çocukların aileleri ile iletişim kurmayı deniyor. Ailelerin de Türkçeye çok hakim olmaması ile farklı bir iletişim yöntemi geliştirme, temel bir ihtiyaç haline geliyor.

Neler Yapıldı?

Önce muhtar öncülüğünde bir Whatsapp grubu kuruldu. Muhtarın önerisi ile gruptaki kişilerin gerekli durumlarda çeviri desteğinde bulunması sağlandı. Tüm veliler ve Hediye Öğretmen bu gruba eklendi. Okula uydu internetini kablosuz internete(Wi-fi) çeviren Wi-fi dağıtıcısı alındı. Canlı dersler, Whatsapp grubu üzerinden yapılmaya başlandı. Çocukların ders takibi de grup üzerinden devam etti.

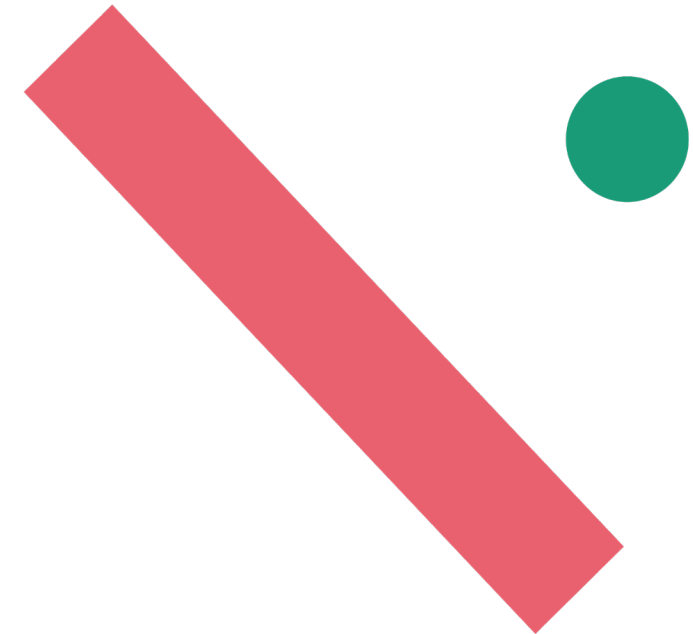
Paydaşlar	Faaliyetler	Sorumluluklar	Kaynaklar
- Köy öğretmeni - Muhtar	- Muhtar, köy halkı ile Whatsapp grubu oluşturdu. - Muhtar, öğretmeni de Whatsapp grubuna dahil etti. - Öğretmen, veliler ile iletişim kurabilmek için bir Whatsapp grubu oluşturdu. - Çeviri için destek olabilecek kişiler belirlendi ve sorumluluk dağılımı yapıldı. - Muhtar, satın alma ve ilçeye ulaşımında destek oldu.	- Whatsapp grubu kurulması ve kişilerin eklenmesi. - Grupta paylaşılan içeriklerin farklı dillere çevrilmesi. - Wi-Fi dağıtıcısı satın alınması.	Ayni: Muhtarın servis aracı ulaşım için kullanıldı. Nakdi: Veliler, öğretmen ve muhtar wi-fi dağıtıcısı için gelirleri oranında katkıda bulundular. İnsan Gücü: Muhtar ve öğretmen zamanlarını ayırdı.

Ne Değişti?

- Whatsapp grubu üzerinden canlı ders yapılmaya devam ediliyor.
- Velilerin desteği ile Whatsapp grubu üzerinden ödev ve ders takibi yapılıyor.
- Çocuklar okul ve derslere katılımında devamlılık gösteriyor.
- Uydu internetini Wi-Fi'ye çeviren Wi-Fi dağıtıcısı ile okulda internet kullanımına devam ediliyor.

Nasıl Gelişebilir?

Necmettin Muhtar, veliler ile bir araya gelme ve iletişimi sürdürme konusunda Hediye Öğretmen'e hâlâ destek olmakta. İlk zamanlara kıyasla veli-öğretmen-çocuk iletişimi daha kuvvetli olsa da köydeki ailelerin yılın bazı dönemlerinde çalışmak için yurt dışına gidiyor olması eğitimin sürekliliğini olumsuz etkiliyor. Bu süreci kolaylaştırmak için aileler yurt dışına gittiğinde de iletişimin devamlılığını sağlayacak çalışmalar yapılabilir.

10. Dikmen Köyü WhatsApp ile Eğitime Destek Rakamlarla Dikmen Mahallesi

Nerede?	- Mardin il merkezine uzaklığı 40 km - Kızıltepe ilçe merkezine uzaklığı 21 km
Kim yaşar?	1.526'sı erkek, 1.553'ü kadın 3.079 kişi, 600 hane
Sizi ne karşılar?	Tahtadan kuş yuvaları
Eğitimle ilgili ve ilişkili kurumlar	- Dikmen İlkokulu - Dikmen Ortaokulu

Pandemi sürecinde yüksek vaka sayısı görülen köylerde yerel halkın yüz yüze iletişim kurmaktan çekindiğini sıkça duyduk. Buna yönelik geliştirilen önlemler de çeşitliydi. Bazı köylerde açık alanda buluşmak tercih edilmişti. Telefon ile iletişim kurmak da tercih edilen yöntemler arasındaydı. Dikmen Köyü'nde ise nüfusun diğer köylere kıyasla daha fazla olması ve telefon şebekelerinin sık sık kesilebilmesi, hepimizin aşına olduğu bir toplum iletişim yönteminin tercih edilmesini sağlamıştı. Dikmen Köyü Muhtarı Aziz Karaaslan'ın köyde bir Whatsapp grubu kurmasını taşıyoruz rehberimize. Pandemi sürecinde kurulan bu grubun köydeki eğitim sürecine nasıl katkı sağladığına kulak veriyoruz.

Hangi İhtiyaçtan Ortaya Çıktı?

2019 yılının Mart ayı itibariyle etkisini göstermeye başlayan salgın süreci, insanların alışık olduğundan duygusal, fiziksel ve mekansal olarak çok daha farklı bir düzen gerektirdi. Pandemi döneminde öğretmen, öğrenci ve veliler de herkes gibi birbirleri ile iletişim kurmakta zorlandı. Alışılan düzenin değişmesi, eğitim sürecinde yeni günlük rutinleri gerekli kıldı. Öğretmenler, öğrencileri ile paylaşmak için uzaktan eğitim modeline uygun ödev ve aktivitelere ihtiyaç duydu. Ebeveynlerin de çocukların yemek-uyku saatlerinin düzenlenmesi, dijital medya kullanımı, çocuklara bu süreci açıklamak ve kendilerine zaman ayırmak ile ilgili kaygıları vardı. Evde yeni bir düzen oluşturmak gerekiyordu. Muhtar, köy halkı ve öğretmenin diyalog halinde olması, insanların bu ihtiyacının gündemde olmasını sağladı.

Neler Yapıldı?

Köyde 250 kişilik bir Whatsapp grubu kuruldu. Aziz Muhtar, pandemi döneminde kurulan Köy Okulları Değişim Ağı Derneği Bilgi İletişim Ağı Projesi WhatsApp grubuna dahil oldu. Bu gruplarda paylaşılan içerikleri köyün WhatsApp grubunda düzenli olarak paylaştı. İçerikleri WhatsApp hikaye bölümünde de paylaşarak içeriklerin daha fazla kişiye ulaşmasını sağladı.

Bilgi İletişim Ağı Projesi

Köylerdeki muhtarlar ve aileler başta olmak üzere kırsalda eğitimin tüm paydaşlarına ulaşan; eğitim, halk sağlığı ve kırsal kalkınma meselelerinde bu paydaşları için içine katan bir ağ kurmak amacıyla altı ay süreyle yürütülmüştür.

Paydaşlar	Faaliyetler	Sorumluluklar	Kaynaklar
- Köy öğretmeni - Muhtar - KODA	- Köyde uzaktan iletişim kurulabilmesi için Whatsapp grubu oluşturuldu. - Köy halkı oluşturulan Whatsapp grubuna eklendi. - Muhtar, KODA Bilgi İletişim Ağı Whatsapp grubuna dahil oldu. - Muhtar, okul idarecileri ve öğretmenlerine KODA ve - Bilgi İletişim Ağı Projesi ile ilgili bilgi verdi. - KODA Bilgi İletişim Ağı Whatsapp grubunda paylaşılan içerikler muhtar tarafından köyün Whatsapp grubunda düzenli olarak paylaşıldı.	- Whatsapp grubu kurulması. - Köy halkının bu gruba eklenmesi. - Muhtarın Bilgi İletişim Ağı WhatsApp grubuna dahil olması. - Okul idareci ve öğretmenlerine KODA hakkında bilgi verilmesi. - Bilgi İletişim Ağı grubunda paylaşılan içeriklerin, köyün WhatsApp grubuna gönderilmesi.	İnsan Gücü: Muhtar ve öğretmen zamanlarını ayırdı. KODA, köy muhtarına ulaştı ve ürettiği içeriklerin yaygınlaştırılmasını sağladı.

Ne Değişti?

- Her hafta sadece çocuklar tarafından değil, büyükler tarafından da merakla beklenen sesli hikayeler ile köyde masal dinleme rutini oluştu.
- Muhtar, Bilgi İletişim Ağı grubunda paylaşılan içerikleri düzenli olarak köyün Whatsapp grubunda paylaşmaya devam ediyor.
- Grup paylaşımlarında eğitim alanında çalışan farklı sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına da yer verilmesi sayesinde köy halkı çeşitli etkinlik, oyun, yöntem ve önerilere hızlıca erişiyor.

Ne Değişti?

- Her hafta sadece çocuklar tarafından değil, büyükler tarafından da merakla beklenen sesli hikayeler ile köyde masal dinleme rutini oluştu.
- Muhtar, Bilgi İletişim Ağı grubunda paylaşılan içerikleri düzenli olarak köyün Whatsapp grubunda paylaşmaya devam ediyor.
- Grup paylaşımlarında eğitim alanında çalışan farklı sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına da yer verilmesi sayesinde köy halkı çeşitli etkinlik, oyun, yöntem ve önerilere hızlıca erişiyor.

Nasıl Gelişebilir?

Pandemi sürecinde öğretmen ve öğrenciler kadar evdeki yeni rolleri ile ebeveynlerin de desteklenmesi gerekiyordu. Ürettiğimiz içerikler, köy muhtarının aldığı sorumluluk ile Dikmen Köyü'ne ulaşmaya devam ediyor. Köy halkının paylaşılan içerikleri değerlendirmesi ve bu değerlendirmeleri bizlere iletmesi üretilecek yeni içeriklere yön kazandırabilir. Köyün öğretmenleri de farklı içeriklerle bu grubu aktif tutmaya devam edebilir. Aynı zamanda Dikmen halkının katılımı ile ebeveynlerin ihtiyaçlarına yönelik yüz yüze eğitimler gerçekleştirilebilir.

değerlendirme

Değerlendirme

Bu rehberde de iyi örnekleri bir araya getirirken zorlukları gözden kaçırmadan, fırsatlara odaklanmayı hedefledik. Bu süreçte her bir köyün dinamiğinin ne kadar değişken olabileceğini, zorlukların nasıl fırsata dönüştürülebileceğini, hiç tahayyül edemeyeceğimiz zorlukların varlığını görmüş olduk.

Ulaştığımız ve eğitim konusunda harekete geçmiş köylerde köy muhtarları tarafından zorluk olarak tanımlanan durumları bir araya getirdik. Zorluk tablosunu incelediğimizde, harekete geçen köylerde ortak olarak öne çıkan zorluğun ders dışı etkinlik eksikliği olduğu gördük. Tablonun bize gösterdiği bir diğer öne çıkan zorluk eğitim materyal eksikliği olurken bu maddeyi internet altyapı eksikliği, eğitime güvensizlik ve ailelerin ilgisizliği takip etmekte.

Zorluk Sebebi	Orhanlı	Saylakaya	Şenyurt	Kozluca	Karateke	Bademli	Akdam	Toprakhisar	Gülgöze	Dikmen
Az nüfus									X	X
Birleştirilmiş Sınıf					X				X	
Taşımali Eğitim								X		
İnternet altyapı eksikliği			X					X	X	
Maddi yetersizlik			X					X		
İlçe merkezine uzaklık	X							X		
Doğal Afet		X								
Dağınık yerleşim				X						
Personel yetersizliği					X				X	
Eğitim materyali eksikliği			X				X	X	X	
Fiziksel altyapı eksikliği					X		X	X		
Ders dışı etkinlik eksikliği		X	X	X		X		X	X	X
Eğitime güvensizlik	X					X			X	
Ailelerin ilgisizliği		X				X			X	

Yine köy halkı tarafından fırsat olarak tanımlanan koşulları incelediğimizde, iş birliklerinin ve katılımcı nüfusun iyi örnek çıkaran köylerde olmazsa olmaz olduğunu görebiliyoruz. İçinde

bulunduğu zor koşullar ne olursa olsun farklı paydaşların bir aradalığının ve eğitim konusunda sorumluluk almasının önemini tablodan okuyabiliyoruz. İmecenin bir kültür olduğu kırsal alanlarda, köy halkının en iyi bildiği şeyi yaparak zorlukları fırsata çevirebildiğini somut örnekler sayesinde fark ediyoruz.

Zorluk Sebebi	Orhanlı	Saylakaya	Şenyurt	Kozluca	Karateke	Bademli	Akdam	Toprakhisar	Gülgöze	Dikmen
Birleştirilmiş sınıfta akran eğitimi					X				X	
Katılımcı nüfus	X		X	X	X	X				
Köy dernekleri	X									
Halk Eğitim Merkezi						X				
İnternet altyapısı	X	X		X	X	X	X			X
Muhtar-öğretmen iş birliği	X	X	X				X	X	X	X
Muhtar-idareci iş birliği	X	X	X				X	X		
Muhtar-köy halkı iş birliği	X	X	X	X	X	X	X	X		
Muhtar- sivil toplum örgütü iş birliği				X			X			X
Öğretmen-aile iş birliği	X	X								X
Belediye desteği								X		
Yardımsever desteği	X		X					X		
Geniş okul bahçesi	X									
Ek okul binası	X									
Kullanıma uygun boş alanlar-binalar										
Köyde genç nüfus		X					X			

Dijital araçların kullanımı							X		X	X
Bahçe tarımı faaliyetleri	X	X		X	X					
İlçe merkezine yakınlık		X	X	X	X	X	X		X	X

Tüm bu örnekler, bize yerelde yapacağımız çalışmalarda köyün tüm aktörlerine güvenmemiz gerektiğini gösteriyor. Köyde yaşayan her bir kişinin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, köydeki fırsat ve zorlukları analiz ederek eğitime yönelik atılacak adımların eğitime köklü iyileşmeler getirebileceğini kanıtıyor. Biz KODA olarak bu yolda adımlar atmaya devam ederken yanımıza kattığımız kişilere bakış açımızla beraber sizlerden hikayeleri anlatmaya devam edeceğiz. Yepyeni hikayelere açık olarak ve yepyeni yollara birlik, yepyeni bakış açılarına saygı ile...

